

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ

УДК 339.137.2:351.824.11 (477)

Бавико О. Є.,
д-р екон. наук,
доцент

Єрмак С. О.,
канд. екон. наук,
доцент

Рябий М. М.,
провідний спеціаліст

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
alex-1105@ukr.net, svetlanaermak@mail.ru,

Публічне акціонерне товариство
«Донбасенерго», Київ, Україна
ryaboy.nn@gmail.com

КОНКУРЕНТНІ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ, ДІЮЧИХ НА ОПТОВОМУ ЕНЕРГОРИНКУ УКРАЇНИ

UDC 339.137.2:351.824.11 (477)

Bavyko O. Ye.,
Grand PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Yermak S. O.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Riabyi M. M.,
Leading Specialist

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
alex-1105@ukr.net, svetlanaermak@mail.ru,

Public joint-stock company of «Donbasenergo»,
Kyiv, Ukraine, ryaboy.nn@gmail.com

THE COMPETITIVE POSITION OF ENTERPRISES THAT WORK IN THE WHOLESALE ENERGY MARKET OF UKRAINE

***Мета.** Метою статті є дослідження конкурентних позицій підприємств, діючих на оптовому енергоринку України.*

***Методи.** У процесі дослідження були застосовані методи систематизації й узагальнення, економіко-математичного та економіко-статистичного аналізу, метод максимімуму при визначенні рейтингової оцінки енергетичних підприємств.*

***Результати.** Розглянуто електроенергетичний ринок України, схему його дії, порівняно основних конкурентів ринку за критерієм встановленої електричної потужності, проаналізовано обсяги виробництва електроенергії ОЕС та ГК ТЕС, здійснено рейтингову оцінку енергетичних підприємств із використанням методу максимімуму.*

***Ключові слова:** оптовий ринок електроенергії (ОРЕ) України, виробництво електроенергії, конкурентні позиції, рейтингова оцінка, метод максимімуму.*

Постановка проблеми. Створення дійсно конкурентного ринку електроенергії є важливим інструментом визначення реальних, економічно обґрунтованих цін на електроенергію для кінцевих споживачів. При реформуванні ринку електроенергії необхідна реалізація взаємопов'язаних заходів, починаючи з лібералізації ринків палива, реформування системи теплопостачання та механізмів ціноутворення на тепло, реформування житлово-комунального господарства [1].

© О. Є. Бавико, С. О. Єрмак, М. М. Рябий, 2017

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами функціонування енергоринку займалися такі вчені, як: Д. Амброзевич, Д. Баландин, А. Врублевський, Г. Нижник та інші фахівці у цій сфері. Їх думки єдині у необхідності реформування енергетичного ринку України, яке повинно призвести до залучення інвестицій в електроенергетичну галузь та позитивного впливу на конкурентне середовище шляхом використання ринкових принципів ціноутворення. Тому нагальною стає потреба у детальному вивченні енергоринку України та дослідженні конкурентних позицій його основних гравців.

Мета статті — дослідження конкурентних позицій підприємств, діючих на оптовому енергоринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою електроенергетики України є Об'єднана енергетична система (ОЕС) України, яка здійснює централізоване електрозабезпечення споживачів, взаємодіє з енергосистемами суміжних держав, забезпечує експорт, імпорт і транзит електроенергії. ОЕС об'єднує енергогенеруючі потужності і розподільні мережі регіонів України, які з'єднані між собою системними лініями електропередачі [2].

Ринок електроенергії, що був сформований у 1996 році і працює до теперішнього часу, функціонує за моделлю «єдиного покупця» (пулу). Усі суб'єкти енергетики — ліцензіати (генеруючі компанії, розподільчі компанії, постачальники електроенергії) формують Оптовий ринок електроенергії (ОРЕ). Виконавчим органом управління ОРЕ є Рада ринку. Державне підприємство «Енергоринок» є комерційним оператором ОРЕ і тим самим «єдиним покупцем». НЕК «Укренерго» — власник і оператор магістральних мереж класу напруги 220–750 кВ, виконує диспетчерські функції технічного оператора ОРЕ [3].

Енергогенеруючі потужності ОРЕ умовно поділяються на 5 типів генерації:

- атомні електростанції (АЕС);
- теплові електростанції (ТЕС);
- теплові електроцентралі (ТЕЦ);
- гідро- та гідроакumuлюючі електростанції (ГЕС і ГАЕС);
- інші (в т. ч. з відновлюваних джерел енергії — ВДЕ).

Постачальники електроенергії ОРЕ розділені правилами ліцензування на дві великі групи — постачальники за регульованим (зафіксованим) тарифом і постачальники за нерегульованим (вільним) тарифом. Перша група — це порядку 40 компаній-монополістів на територіях, 27 енергорозподільчих компаній плюс деякі дрібні власники мереж в регіонах (підрозділи «Укрзалізниця» і т. д.). Друга група — це ліцензіати, що працюють, як і енергетична компанія «Укренергоекспорт», на всій території України.

Споживач купує електроенергію на свій вибір через постачальників електроенергії в ДП «Енергоринок», а той, у свою чергу, замовляє і купує необхідний об'єм електроенергії у генеруючих компаній.

Фізично електроенергія, вироблена генеруючими компаніями, потрапляє до споживача через магістральні та розподільні електричні мережі на підставі договорів на передачу електричної енергії між відповідними суб'єктами ОРЕ [3].

Схема дії енергоринку України наведена на рис. 1.

Уся електроенергія вироблена тепловими електростанціями встановленою потужністю більш ніж 25 МВт, продається в ДП «Енергоринок».

Виробники електроенергії поблоково несуть навантаження, яке визначається погодинним добовим графіком навантажень. Такі графіки щоденно розробляються розпорядником системи розрахунків (РСР) згідно з прогнозними графіками споживання, узгоджуються диспетчерським центром і до 16-й години попередньої доби направля-

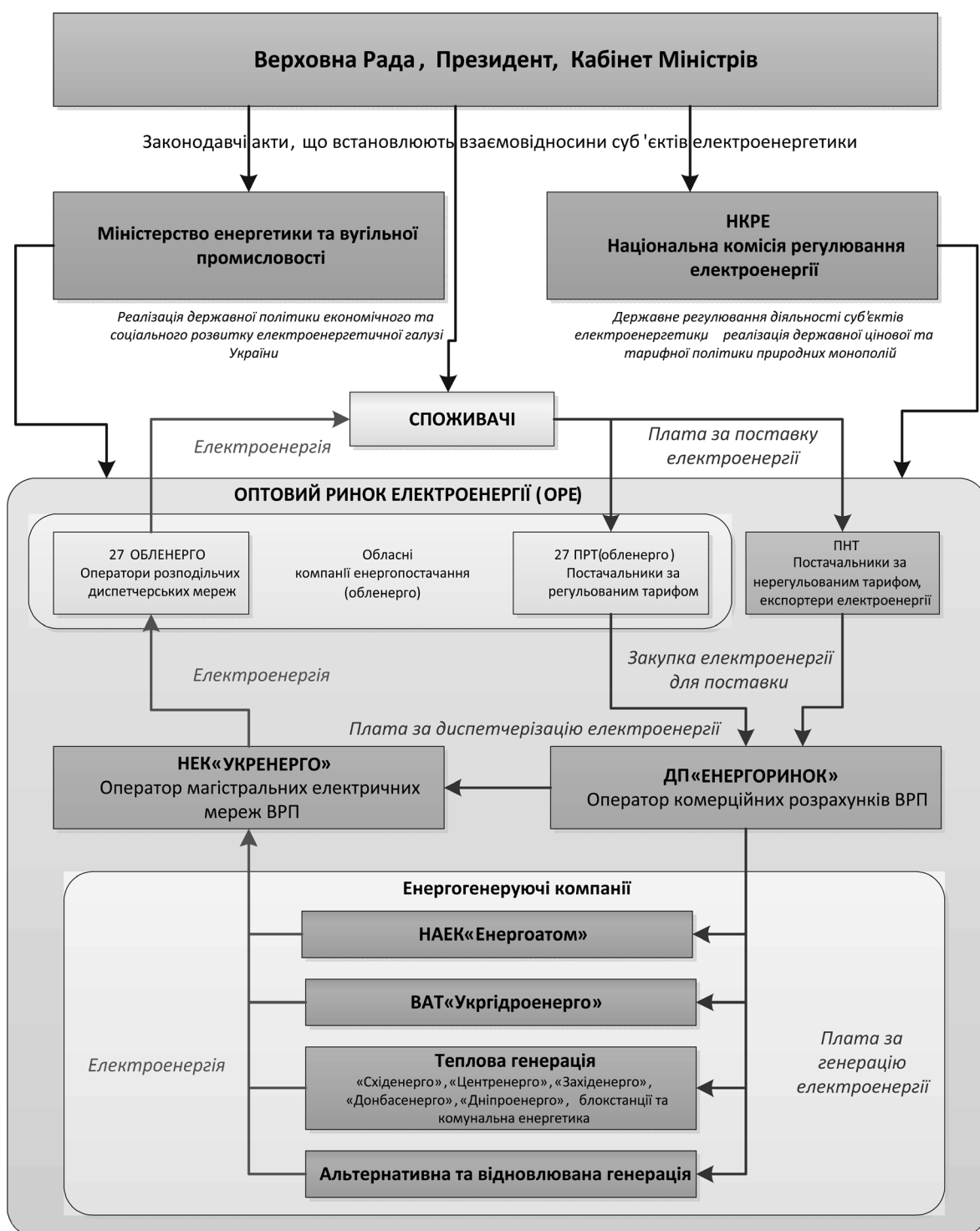

Рисунок 1 — Схема дії електроенергетичного ринку України [3]

ються кожному виробнику електроенергії. При цьому розподіл навантажень між виробниками, а також всі наступні розрахунки здійснюються за допомогою спеціального ліцензованого програмного забезпечення.

Приклад добового споживання електроенергії та забезпечення виробництва потужностями виробників зображено на рис. 2.

Так ПАТ «Донбасенерго» — одне з п'яти теплових генеруючих компаній (ГК ТЕС), прямими конкурентами якого є ПАТ «Центренерго», та підрозділи компанії ДТЕК: «Західенерго», «Дніпроенерго» та «Східенерго».

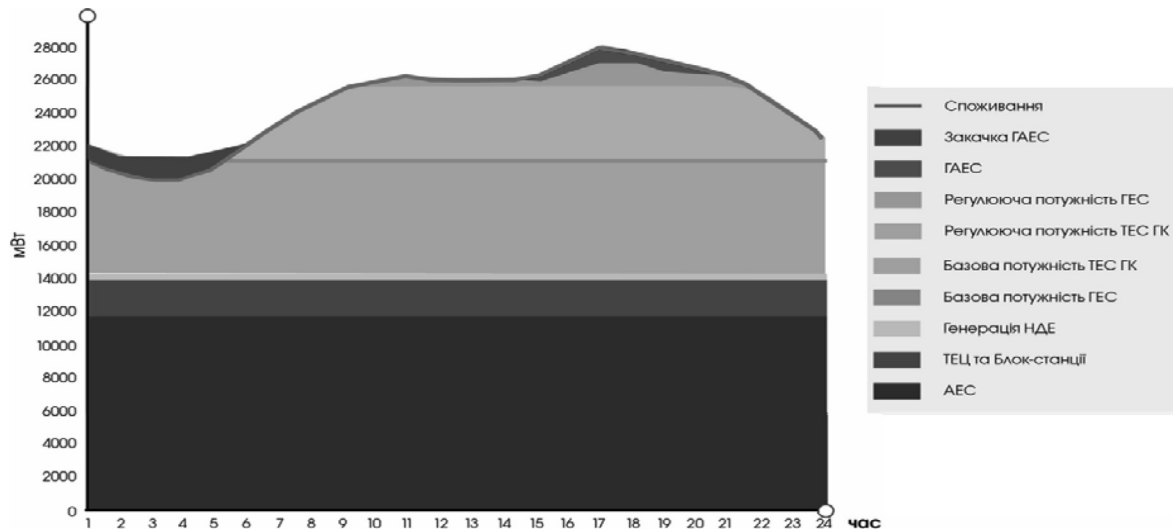

Рисунок 2 — Графік добового споживання/виробництва електроенергії [4]

Загальна кількість ТЕС, що входять до складу ОЕС і контролюються генеруючими компаніями, складає 14 одиниць. Підпорядкованість ТЕС генеруючим компаніям наведена у табл. 1.

Таблиця 1 — Перелік основних конкурентів та їх порівняння за потужністю

№	ТЕС	Потужність, МВт	Розташування
Донбасенерго = 2 980 МВт			
1	Старобешівська ТЕС	2100	Донецька обл.
2	Слов'янська ТЕС	880	Донецька обл.
ДТЕК Східенерго = 4 297 МВт			
3	Курахівська ТЕС	1532	Донецька обл.
4	Зуєвська ТЕС	1270	Донецька обл.
5	Луганська ТЕС	1495	Луганська обл.
ДТЕК Дніпроенерго = 8 307 МВт			
6	Запорізька ТЕС	3650	Запорізька обл.
7	Криворізька ТЕС	2892	Дніпропетровська обл.
8	Придніпровська ТЕС	1765	Дніпропетровська обл.
ДТЕК Західенерго = 4 664 МВт			
9	Бурштинська ТЕС	2334	Івано-Франківська обл.
10	Ладизинська ТЕС	1800	Вінницька обл.
11	Добротвірська ТЕС	510	Львівська обл.
Центренерго = 7 600 МВт			
12	Вуглегірська ТЕС	3600	Донецька обл.
13	Зміївська ТЕС	2200	Харківська обл.
14	Трипільська ТЕС	1800	Київська обл.
	Разом:	27 828	

Виробники електроенергії розподіляються на тих, що працюють за затвердженими НКРЕКП на місяць тарифами, і тих, що працюють за ціновими заявками.

За затвердженими тарифами працюють: АЕС; ТЕЦ; ГЕС і ГАЕС; блок-станції та інші малі виробники електроенергії. За ціновими заявками працюють: конденсаційні ТЕС; ТЕЦ, що мають блочні схеми.

Генеруючі компанії ТЕС здійснюють свою діяльність на Оптовому ринку електричної енергії на конкурентних засадах: до складу заданого графіка на планову добу

вибираються блоки від найнижчої питомої вартості до найдорожчої, що бере участь в покритті максимального споживання. Погодинні ціни на електроенергію визначає найдорожчий маневрений блок. Ціни на робочу потужність і маневреність визначаються на підставі коефіцієнтів, розрахованих ДП «Енергоринок».

Загальна встановлена потужність ТЕС — 27,8 ГВт, або понад 52 % від загальної встановленої потужності енергогенеруючих об'єктів, що входять до складу ОРЕ України.

З табл. 1 видно, що ПАТ «Донбасенерго» серед генеруючих компаній ТЕС посідає останнє п'яте місце за критерієм встановленої електричної потужності, яка становить 2980 МВт. На першому місці — ДТЕК Дніпроенерго, до складу якої входить 3 ТЕС загальною встановленою потужністю 8307 МВт.

Зі складу ОЕС України тимчасово були виведені Старобешівська ТЕС Донбасенерго і ДТЕК Зуївська ТЕС (Постанова Кабінету Міністрів України № 263 від 07.05.2015 р. «Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження» [5], Накази Міністерства енергетики та вугільної промисловості України № 273 від 08.05.2015 р. та № 339 від 05.06.2015 р. «Про затвердження переліку виробників електричної енергії» [6]), а також операції з купівлі та продажу електричної енергії на тимчасово окупованих територіях Донбасу із загального енергоринку України. Пошкодження повітряних ліній Донбаської енергосистеми в результаті бойових дій призвело до виникнення ізольованого енергетичного вузла ДТЕК Луганської ТЕС, яка продовжує забезпечувати жителів півночі Луганської області.

Електрична енергія, що виробляється на неконтрольованій території (далі — НКТ), продається на цій території суб'єктам електроенергетики, які здійснюють діяльність з передачі електроенергії місцевими (локальними) електромережами та постачання електричної енергії за регульованим та / або нерегульованим тарифам споживачам електроенергії відповідної області, або іншим суб'єктам господарювання, розташованим у відповідній області, відповідно до умов багатостороннього договору, що укладається між суб'єктами електроенергетики, що здійснюють діяльність на НКТ.

Постановою № 263 передбачено, що диспетчерське (оперативно-технологічне) управління виробництвом, передачею, розподілом і постачанням електроенергії і передача електроенергії магістральними та міждержавними електричними мережами по неконтрольованій території здійснюються відокремленим підрозділом ДП НЕК «Укренерго» — Донбаською електроенергетичною системою [5].

Порядок, механізм та принципи взаємодії суб'єктів електроенергетики, що виникають у зв'язку з виробництвом, передачею, постачанням, придбанням і продажем електроенергії, порядок формування цін (тарифів), компенсації технологічних втрат електроенергії при передачі, а також розрахунків за електроенергію, послуги з передачі та постачання електроенергії, інші питання регулювання відносин у сфері електроенергетики на НКТ визначаються багатостороннім договором.

Суб'єкти електроенергетики, які одночасно здійснюють діяльність на контрольованій і неконтрольованій території, ведуть окремий бухгалтерський облік господарської діяльності на неконтрольованій і контрольованій території.

Розрахунки за електроенергію між суб'єктами електроенергетики, що здійснюють діяльність на НКТ, та/або споживачами, які знаходяться на неконтрольованій території, виплата заробітної плати, закупівля палива та пально-мастильних матеріалів, здійснення інших витрат, пов'язаних зі здійсненням виробничої діяльності, здійснюються в грошовій (безготівковій та готівковій) формі і будь-якій іншій формі, ніж грошова, не забороненої законодавством (крім виплати заробітної плати).

Розрахунки за продаж різниці перетоків електроенергії між оптовим постачальником та ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» і ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» на НКТ здійснюються в безготівковій формі через окремі поточні рахунки зазначених суб'єктів господарювання, відкриті в уповноваженому банку, і поточний рахунок зі спеціальним режимом використання оптового постачальника [7].

Виробництво електроенергії в ОЕС України за 2015 рік (за виключенням об'єму електроенергії, виробленої компаніями, розташованими на території проведення АТО в окремих районах Донецької та Луганської області) склало 157,6 млрд. кВт-год, що на 10,4 млрд. кВт-год, або 5,4 %, менше порівняно з показником 2014 року і на 34,8 млрд. кВт-год, або 18,1 %, менше показника 2013 року і наведено в табл. 2.

Таблиця 2 — Виробництво електроенергії ОЕС України

	Генерація, млн. кВт-год	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014 р./2013 р.		2015 р./2013 р.	
					+ / -	+ / -, %	+ / -	+ / -, %
1	АЕС	83 210	88 389	87 626	5 179	6,2 %	4 416	5,3 %
2	ГЕС та ГАЕС	14 216	9 093	6 810	-5 123	-36,0 %	-7 406	-52,1 %
3	ТЕЦ	7 454	6 538	6 075	-916	-12,3 %	-1 379	-18,5 %
4	Блок-станції	8 313	7 789	6 146	-524	-6,3 %	-2 167	-26,1 %
5	ВДЕ (зелена енергетика)	903	1 666	1 590	763	84,5 %	687	76,2 %
6	ГК ТЕС, у т. ч.:	78 298	68 470	49 385	-9 828	-12,6 %	-28 913	-36,9 %
6.1.	<i>Донбасенерго</i>	<i>10 054</i>	<i>7 141</i>	<i>4 288</i>	<i>-2 913</i>	<i>-29,0 %</i>	<i>-5 765</i>	<i>-57,3 %</i>
6.2.	<i>Центренерго</i>	<i>13 824</i>	<i>12 514</i>	<i>8 422</i>	<i>-1 310</i>	<i>-9,5 %</i>	<i>-5 402</i>	<i>-39,1 %</i>
6.3.	<i>ДТЕК Дніпроенерго</i>	<i>17 507</i>	<i>16 456</i>	<i>9 964</i>	<i>-1 051</i>	<i>-6,0 %</i>	<i>-7 543</i>	<i>-43,1 %</i>
6.4.	<i>ДТЕК Західенерго</i>	<i>17 863</i>	<i>17 229</i>	<i>17 259</i>	<i>-635</i>	<i>-3,6 %</i>	<i>-604</i>	<i>-3,4 %</i>
6.5.	<i>ДТЕК Східенерго</i>	<i>19 050</i>	<i>15 130</i>	<i>9 451</i>	<i>-3 920</i>	<i>-20,6 %</i>	<i>-9 599</i>	<i>-50,4 %</i>
	Усього генерація	192 393	181 945	157 632	-10 449	-5,4 %	-34 761	-18,1 %

Таким чином за 2016 рік об'єм електроенергії, виробленої ГК ТЕС, склав 49,4 млрд. кВт-год, що на 9,8 млрд. кВт-год, або 12,6 %, менше порівняно з показником 2014 року і на 28,9 млрд. кВт-год, або 36,9 %, менше показника 2013 року.

З урахуванням виробітку електричної енергії на НКТ Старобешівською ТЕС ПАТ «Донбасенерго» та Зуївською ТЕС ДТЕК «Східенерго» об'єм виробленої електроенергії ГК ТЕС склав 54,4 млрд. кВт-год, що на 9,8 млрд. кВт-год (12,6 %) менше показника 2014 року і на 23,9 млрд. кВт-год (30,5 %) менше показника 2013 року, що наведено у табл. 3.

Частка виробітку електроенергії ПАТ «Донбасенерго» у структурі виробництва ГК ТЕС (серед прямих конкурентів) наведена у табл. 4.

З табл. 4 видно, що частка виробітку електричної енергії підприємств ГК ТЕС до загального показника генерації за 2015 рік без урахування НКТ склала 31,3 %, з урахуванням виробників на НКТ — 33,5 % проти 37,6 % — аналогічного показника за 2014 рік і 40,7 % — показника за 2013 рік.

У той же час доля виробітку електроенергії ПАТ «Донбасенерго» в структурі ГК ТЕС без НКТ за 2015 рік склала 8,7 %, з урахуванням Старобешівської ТЕС, що працює на НКТ, — 12,8 % і відповідає долі підприємства за 2013 рік, при тому, що в абсолютних показниках генерація ПАТ «Донбасенерго» і виробників ГК ТЕС показує зниження починаючи з 2013 року за рахунок зниження загального виробітку електроенергії, що пояснюється зниженням рівня споживання через погіршення політичної

Таблиця 3 — Виробництво електроенергії ГК ТЕС (з НКТ)

	Генерація, млн. кВт-год	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014 р./2013 р.		2015 р./2013 р.	
					+/-	+/-, %	+/-	+/-, %
1.	Донбасенерго, у т. ч.:	10 054	7 141	6 946	-2 913	-29,0 %	-3 108	-30,9 %
1.1.	ОЕС України	10 054	7 141	4 288	-2 913	-29,0 %	-5 765	-57,3 %
1.2.	НКТ	—	—	2 657	—	—	—	—
3.	Центренерго	13 824	12 514	8 422	-1 310	-9,5 %	-5 402	-39,1 %
4.	ДТЕК Дніпроенерго	17 507	16 456	9 964	-1 051	-6,0 %	-7 543	-43,1 %
5.	ДТЕК Західенерго	17 863	17 229	17 259	-635	-3,6 %	-604	-3,4 %
6.	ДТЕК Східенерго	19 050	15 130	11 833	-3 920	-20,6 %	-7 216	-37,9 %
6.1.	ОЕС України	19 050	15 130	9 451	-3 920	-20,6 %	-9 599	-50,4 %
6.2.	НКТ	—	—	2 382	—	—	—	—
	Усього генерація	78 298	68 470	54 425	-9 828	-12,6 %	-23 873	-30,5 %

Таблиця 4 — Частка підприємств,
що діють на оптовому енергоринку у структурі ГК ТЕС

	Генерація, %	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014 р./	2015 р./	
					2013 р.	2013 р.	
				+/-		+/-	
Генерація в ОЕС України							
1.	Донбасенерго	12,8 %	10,4 %	8,7 %	-2,4 %	-4,2 %	
3.	Центренерго	17,7 %	18,3 %	17,1 %	0,6 %	-0,6 %	
4.	ДТЕК Дніпроенерго	22,4 %	24,0 %	20,2 %	1,7 %	-2,2 %	
5.	ДТЕК Західенерго	22,8 %	25,2 %	34,9 %	2,3 %	12,1 %	
6.	ДТЕК Східенерго	24,3 %	22,1 %	19,1 %	-2,2 %	-5,2 %	
	Частка ГК ТЕС у загальній	40,7 %	37,6 %	31,3 %	-3,1 %	-9,4 %	
Генерація в ОЕС України + НКТ							
1.	Донбасенерго	12,8 %	10,4 %	12,8 %	-2,4 %	-0,1 %	
3.	Центренерго	17,7 %	18,3 %	15,5 %	0,6 %	-2,2 %	
4.	ДТЕК Дніпроенерго	22,4 %	24,0 %	18,3 %	1,7 %	-4,1 %	
5.	ДТЕК Західенерго	22,8 %	25,2 %	31,7 %	2,3 %	8,9 %	
6.	ДТЕК Східенерго	24,3 %	22,1 %	21,7 %	-2,2 %	-2,6 %	
	Частка ГК ТЕС у загальній	40,7 %	37,6 %	33,5 %	-3,1 %	-7,2 %	

ситуації, зниженням рівня промислового виробництва (в тому числі за рахунок припинення діяльності на підприємствах, що розташовані на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей).

Частка виробітку електроенергії ПАТ «Донбасенерго» за 2015 рік до загального виробітку електроенергії без урахування виробництва на НКТ склала 2,7 %, з урахуванням НКТ — 4,3 % проти 3,9 % — аналогічного показника за 2014 рік та 5,2 % — показника за 2013 рік.

Діяльність ПАТ «Донбасенерго» та компаній конкурентів є публічною, а отже, звіти про фінансово-господарчу діяльність є у відкритому доступі в мережі інтернет, окрім звітності щодо «Східенерго» ДТЕК — компанія має форму товариства з обмеженою відповідальністю і показники її діяльності включені до складу консолідованої звітності ДТЕК.

З даних, що публікуються у річній звітності компаній, можливе проведення рейтингової оцінки підприємств ГК ТЕС (окрім ТОВ «ДТЕК Східенерго»).

Метод максимімуму для рейтингової оцінки діяльності компаній обрано для порівняння, оскільки з перелічених підприємств важко виокремити еталонне; також підприємства мають різну кількість і встановлену потужність електростанцій і як наслідок — потенціал для генерації енергії. Таким чином, показники для проведення рейтингової оцінки у більшості будуть використані не в абсолютному, а питомому значенні (у відношенні до встановленої потужності ТЕС чи інших показників).

Метод максимімуму передбачає проведення стандартизації за різними формулами для показників-стимуляторів і показників-дестимуляторів. Це пов'язано з необхідністю уніфікації тих складових, за якими ранжування здійснюється від максимального до мінімального значення, і тих, за якими воно виконується в протилежному напрямку [8].

Пул показників, що використовуємо для проведення рейтингової оцінки діяльності:

1. Встановлена потужність ТЕС складає:
 - Донбасенерго — 2 980 МВт;
 - Центренерго — 7 600 МВт;
 - ДТЕК Дніпроенерго — 8 307 МВт;
 - ДТЕК Західенерго — 4 644 МВт.

2. Коефіцієнт використання встановленої потужності (КВВП) — це відношення фактичного показника сгенерованої електричної енергії до теоретично можливого показника при роботі ТЕС на номінальній потужності (розраховується як встановлена потужність ТЕС помножена на число годин у календарному році, що дорівнює $24 \times 365 = 8760$ годин). Показник стимулятор.

3. Питомий валовий прибуток/збиток (відношення абсолютного значення валового прибутку від операційної діяльності до кількості відпущеної до мережі електроенергії) — як показник ефективності операційної діяльності компанії. Показник стимулятор.

4. Питомий чистий прибуток/збиток (відношення абсолютного значення чистого фінансового результату до кількості відпущеної до мережі електроенергії) — як показник ефективності операційної діяльності компанії. Показник стимулятор.

5. Питомі витрати умовного палива на відпуск електричної енергії (умовне паливо — одиниця обліку органічного палива, яка використовується для зіставлення ефективності різних видів палива та їхнього сумарного обліку, теплота згоряння якого дорівнює 29,3 МДж/кг або 7000 ккал/кг). Показник дестимулятор. Розрахунок наведено у табл. 5.

Таблиця 5 — Розрахунок показників для рейтингової оцінки

№	Показник за 2015 рік	Од. вим.	Донбас-енерго	Центр-енерго	Дніпро-енерго	Захід-енерго
Вихідні показники						
1	Встановлена потужність ТЕС	МВт	2 980	7 600	8 307	4 644
2	Генерація електроенергії	млн. кВт-год	6 946	8 422	9 964	17 261
3	Корисний відпуск ел-енергії	млн. кВт-год	6 216	7 627	8 988	15 636
4	Валовий прибуток/збиток	млн. грн.	1 369	330	-2 531	-2 192
5	Чистий прибуток/збиток	млн. грн.	-190	22	-4 024	-2 433

Продовження таблиці 5

№	Показник за 2015 рік	Од. вим.	Донбас-енерго	Центр-енерго	Дніпро-енерго	Захід-енерго
Показники для розрахунку						
6	КВВП	%	26,6	12,7	13,7	42,4
7	Питомий валовий прибуток/збиток	грн./кВт-год	0,22	0,04	-0,28	-0,14
8	Питомий чистий прибуток/збиток	грн./кВт-год	-0,03	0,00	-0,45	-0,16
9	Умовні витрати палива	г/кВт-год	407,3	403,3	396,4	396,4

Розрахунок рейтингової оцінки за методом максимімуму згрупований у табл. 6. Так, перше місце серед енергетичних підприємств України займає ДТЕК «Західенерго», ПАТ «Донбасенерго» має найнижчий рейтинг і знаходиться на останньому 4-му місці серед підприємств-конкурентів теплової генерації, за даними яких виконано оцінку.

Таблиця 6 — Рейтингова оцінка енергетичних підприємств

Показники	мах	мін	мах-мін	Підприємства-конкуренти			
				Донбас-енерго	Центр-енерго	Дніпро-енерго	Захід-енерго
1-а група показників							
1.1. КВВП	42,4	12,7	29,8	0,47	0,00	0,03	1,00
1.2. Питомий валовий прибуток/збиток	0,22	-0,28	0,50	1,00	0,65	0,00	0,28
1.3. Питомий чистий прибуток/збиток	0,00	-0,45	0,45	0,93	1,00	0,00	0,65
Усього по групі	Σ_1			2,39	1,65	0,03	1,93
У середньому по 1-й групі	$I_1 = \Sigma_1/n_1$			0,80	0,55	0,01	0,64
2-а група показників							
2.1. Умовні витрати палива	407,3	396,4	10,9	0,00	0,37	1,00	1,00
Усього по групі	Σ_2			0,00	0,37	1,00	1,00
У середньому по 1-й групі	$I_2 = \Sigma_2/n_2$			0,00	0,37	1,00	1,00
Рейтинговий показник	$I = (I_1 + I_2)/k$			0,40	0,46	0,51	0,82
Рейтинг				4	3	2	1

Висновки. Таким чином, подальший розвиток енергоринку України, а саме ПАТ «Донбасенерго» пов'язаний із підвищенням конкурентоспроможності та ефективності виробництва, нарощуванням обсягів випуску електроенергії (за рахунок Слов'янської ТЕС, що розташована на території, де органи влади України здійснюють управління у повному обсязі) та мінімізацією всіх складових її виробництва, зниженням питомих витрат палива та приведенням обладнання до європейських екологічних стандартів.

Список літератури/References

1. Реформування ринку електроенергетики в Україні: кому вершки, а кому корінці... [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/281703/reformuvannya-rynku-elektroenergetyky-v-ukrayini-komu-vershky-a-komu-korintsi>.

Reformuvannya rynku elektroenerhetyky v Ukraini: komu vershky, a komu korintsi [Reformation of the electricity market in Ukraine: to whom cream, and to whom roots]. Available at : <http://news.finance.ua/ua/news/-/281703/reformuvannya-rynku-elektroenerhetyky-v-ukrayini-komu-vershky-a-komu-korintsi>.

2. Регіональна економіка : підручник / за ред. Є. П. Качана. — Тернопіль : ТНЕУ, 2008. — 800 с.

Kachan, E. P. ed. (2008). *Rehionalna ekonomika* [Regional economy]. Ternopil, TNEU Publ., 800 p.

3. Модель енергоринку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrenergexport.com/uk/content/%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C-%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8>.

Model enerhorynku Ukrayiny [Ukraine power market model]. Available at : <http://www.ukrenergexport.com/uk/content/%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C-%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8>.

4. 6 міфів підготовки до зими [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrrudprom.ua/digest/6_mfv_pdgotovki_do_zimi.html?ref=subscribe.

6 mifiv pidhotovky do zymy [6 myths of preparation for winter]. Available at : http://www.ukrrudprom.ua/digest/6_mfv_pdgotovki_do_zimi.html?ref=subscribe.

5. Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження. Постанова КМ України від 7 травня 2015 р. N 263 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://document.ua/pro-osoblivosti-regulyuvannja-vidnosin-u-sferi-elektroenerge-doc227571.html>.

Cabinet of Ministers of Ukraine (2015). Resolution «On peculiarities of regulation of relations in the electricity sector in the area where the public authorities temporarily exercise or perform incomplete powers». Available at : <http://document.ua/pro-osoblivosti-regulyuvannja-vidnosin-u-sferi-elektroenerge-doc227571.html>.

6. Про затвердження переліку виробників електричної енергії. Наказ МЕНП України від 8 травня 2015 року №273 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FN010755.html.

Ministry of energy and coal industry of Ukraine (2015). Order «On the list of producers of electricity». Available at : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FN010755.html.

7. Уряд вивів окуповані території Донбасу з енергоринку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zhytlo.in.ua/ua/novini/energozberezhennya1/uryad_vivv_okupovan_teritor_donbasu_z_energorinku_ukrani.html.

Uryad vyviv okupovani terytoriyi Donbasu z enerhorynku Ukrayiny [The government put the occupied territories of Donbass from the Ukraine energy market]. Available at : http://zhytlo.in.ua/ua/novini/energozberezhennya1/uryad_vivv_okupovan_teritor_donbasu_z_energorinku_ukrani.html.

8. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. Наказ державного комітету статистики України від 15.04.2003 № 114 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog.

State Committee of Statistics of Ukraine (2003). Order «On approval of the method of calculating the integral index of regional economic development». Available at : http://www.uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog.

Цель. Целью статьи является исследование конкурентных позиций предприятий, работающих на оптовом энергорынке Украины.

Методы. В процессе исследования были применены методы систематизации и обобщения, экономико-математического и экономико-статистического анализа, метод максиминимума при определении рейтинговой оценки энергетических предприятий.

Результаты. Рассмотрен электроэнергетический рынок Украины, схема его действия, сравнение основных конкурентов рынка по критерию установленной электрической мощности, проанализированы объемы производства электроэнергии ОЭС и ГК ТЭС, осуществлена рейтинговая оценка энергетических предприятий с использованием метода максиминимума.

Ключевые слова: оптовый рынок электроэнергии (ОРЭ) Украины, производство электроэнергии, конкурентные позиции, рейтинговая оценка, метод максиминимума.

Objective. The aim of the article is to study the competitive position of enterprises operating in the wholesale electricity market of Ukraine.

Methods. In the course of the study methods of ordering and generalization, economic and mathematical, economic and statistical analysis method in determining max-minimum method rated energy companies are used.

Results. Electricity market of Ukraine, the scheme of its actions, comparison of the main competitors of the market according to the criterion of installed capacity are studied, electricity production volumes of ECO and CC TPP are analyzed, rating evaluation of energy companies using the max-minimum method is performed.

Key words: the wholesale electricity market (WEM) of Ukraine, power generation, competitive position, rating estimation, max-minimum method.

Надійшла до редакції 15.01.2017